

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr, negyed évre 1 frt 25 kr. — Községeknek, körjegyzőknek és tanítóknak 4 frt.

Egyes szám ára 10 kr.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Társszerkesztő: Dr. Dudek János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Hirdetési árak: Egy háromsoros petitsor ára bélyeg nélkül 8 kr. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szögig 1 frt 30 kr. minden további megkezdett 100 szó után 1000

A parlamentarizmus csődje.

Ez a legújabb kormánypárti szálló ige!

Ők mondják vádként, az ellenzékét okozva érte, a miért Bánffy akarata ellen a 16-ik §-ban és a cukorprémiumban megnyilatkozva obstruálni mer, ha ugyan az alkotmányos küzdelem obstrukció.

Ezzel vélik összetartani a pártot, összedrótozni az agyaglábú kolosszust; hirdetve, hogy ha nem segítik őt, a nagyot, önfejlőség szülte kényszerhelyzetében, úgy veszélyben van az alkotmány, s a parlamentarizmus csődöt mond.

S ezt azok mondják, kiknek táborában ott van a közlegény-generális Tisza Kálmán, a ki hetvened magával obstruált 1872-ben és kiobstruálta eredményként a szabadelvű pártot, mely azon időktől fogva uralkodik. És uralmának kezdetétől fogva, 22 éven át, maig soha sem jutott eszébe hangoztatni, hogy e miatt veszélyben van a parlamentarizmus, pedig ha van, ő miatta van.

Csak most mikor az ő tőle eltanult módszerrel való küzdés még csak kilátásban van, fűjják meg a közlegény-generális kommandójára a riadót: veszélyben az alkotmány, a parlamentarizmus csődöt mond, ha a kisebbségnek engedünk.

S miért van ez így?

Quem dii perdere volunt, dementant. Elhagyta őket szegényeket az emlékezet. Elfelelték, hogy mi okozta az óriási Deák-párt szétmállását. Pedig Lónyay ép úgy csakhogy kevésbé jogellenes eszközökkel toborzott össze nagy többséget, mint 96-ban Bánffy.

Akkor is csődöt mondott a parlamentarizmus? Nem. Csak a Deák-párt, a mely lerakta Tisza kis csapatja előtt a fegyvert, megadva magát kegyelemre, megelégedve az alakosság foszlányaival.

És most? A Deák-párt régi hibái ujulnak meg, csakhogy fokozottabb lelkiismeretlenséggel és együgyűséggel. Most is félre verik a harangot. Csődöt mond a parlamentarizmus! Nem igaz! Csak a magát szabadelvűpártnak nevező konzorcium.

Ez pedig, a mi alig szorul magyarázatra, nem egy a parlamentarizmussal.

Századok tapasztalata, tengernyi vér és könnyek árán szerezte meg a polgárisult emberiség a parlamentarizmust.

Ebben látta azt az alkotmány- és kormányformát, mely még egyrészt az abszolutizmus és autokratia kerékkötője, ütközőfája, másrészt a forradalmak villámhárítója.

Ezt hittük azon arany középutnak, mely az állam céljához, az állampolgárok

boldogulásához egyedül elvezet; mert hiszen főelve: semmit rólunk nélkülünk.

S mivé lön ez? A parlamentarizmus a maga valójában első feltételként vallja, hogy abban a többség akarata érvényesüljön, ekkor oldja meg feladatát, teljesíti a hozzá fűzött váraakozást. Meg van-e ez most? Parlamentaris kormányzatunk alapjait 48-ban raktuk le. Az 1848. évi törvények azon idők elvi magaslatán állottak. Ez óta 50 év mult el majdnem, s mi a helyett hogy fejlesztettük volna alkotmányosnak gúnyolt életünk 30 éve alatt az alapot, inkább visszafelé léptünk mint előre.

Körülöttünk halad a világ. A választók joga széles e világon mindenütt, még ott is, a hol a parlamentarizmust affektálják, kiterjesztetett. Szégyenszemre Ausztria is megelőzött.

Bennünket, kiknek aranybullája az angol magna chartával majdnem egykoru!

48-ban nagyra voltunk vele, hogy az alkotmány védsáncába az egész népet vettük fel. És most?

800 ezer egynéhány szabadalmazott választónak, nyomás, kényszer, vesztegetés, lélekvásárlás, etetés-ítatás által, ravasz furfanggal irányított úgynevezett véleménynyilvánítása a parlamentarizmus alapja. És csodálkozunk rajta, hogy csődöt mondani készül.

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCAJA.

Kereszthúry Margit.

A nagy Fátrának a nyitravölgy keleti részén végighuzódó láncolata, a Zobor hegy háta mögött jó szélességben észak-kelet felé kanyarodik be és kies völgyet határol, melyet délről a Zobor-csoport övez, délnyugatról pedig halmok, dombok vesznek körül.

E völgyben három kis község terül el, Szalakusz, Béd, Menyhe, melyek hajdan a Kereszthúry család birtokához tartoztak.

Ott, a völgy nyugati lapályának közepén állott a 17. században Kereszthúry Bálint uram vára. Az igénytelen kőalkotmány nem volt erőd, inkább csak egyszerű várkastély. Mesterségesen felhordott halmon emelkedett a négyszögletes épület, melyet minden oldalról mély és széles árkok futottak körül. Az árkok felett magas földsáncok meredeztek, melyek a bástya-falakat pótolták.

A vár ura már hajlottabb korú, de vasereélyű és harcedzett férfiú volt. Atyja Kereszthúry Alfonz, katonává neveltette és azt a nagy ambícióra valló hivatást szánta neki, hogy családjá

fényét jeles hadi tettekkel emelje. A vitéz és harevagyó fiú, hiven teljesítette atyja óhajait.

Forgách Ádám gróf oldalán kitünő katonává képezte ki magát és több csatában hőiesen harcolt a törökök ellen. 1663-ban résztvett Érsekújvár védelmében, melyet erős ostromló sereg zárt körül. A vár parancsnoka, Forgách Ádám, látván, hogy a túlnyomó erőnek nem állhat ellen, tiszteséges feltételek alatt hajlandónak mutatkozott a vár feladására. De nem úgy Kereszthúry Bálint, a ki a parancsnok segédtszjtje és a védő hadsereg legelszántabb katonája volt.

Már javában folyt az egyezkedés Forgách és a török vezér között, midőn egy szép napon Kereszthúry Bálint vagy 500 emberrel kitört a várból és a meglepett törökséget jó darabra visszanyomta. Ekkor történt, hogy Kereszthúry a roham alatt összetalálkozott Kalánnal, Haszun bég fiával, kit ott a helyszínén leterített. Azonban a parányi sereg nem sokáig győzte a rohamot, mert Haszun, a mint fia elestéről értesült, összedevén szétszört janicsárait, iszonyú erőt vetett a magyar csapat ellen, mely csakhamar kénytelen volt visszahuzódni a várba.

De hiábavaló volt Kereszthúry minden igyekezete az egyezés meghiusítására, az mégis létrejött, mert a fegyvertár elpusztulása után, mely

időközben légberöpült, a vár megtartására gondolni sem lehetett.

Érsekújvár eleste után Kereszthúry visszavonult ősi kastélyába, hol csendes és boldog családi körben töltötte napjait.

De a boldogság tiszta egén felhők gyűltek össze, s a felhőkből pusztító jégzápor esett le a családi fészekre. A nemes apának két, szépen serdülő fiát egymásután ragadta el a könyörtelen halál. Elveszté nemsokára hitvesét is Elefánthy Zsuzsannát, kit forrón szeretett.

A lesujtott apa és férj, enyhülés után epegett. Egyetlen, még életben maradt gyermekét, Margitot, egyik rokonánál helyezte el, ő maga pedig külföldre utazott, hogy idegen népek és szokások között könyebben felejtse bűjűt, bánatát. Teljes nyolc esztendő telt távol hazájától, s ezalatt bejárta Európa összes országait. Hosszú ideig lakott Párisban, hol érintkezésbe jutott XIV. Lajos udvarával.

Mire visszatért, leánya már viruló hajadon volt, feslő bimbó a megtépett családja törzsén. Testi tulajdonságait anyjától örökölte, a sudár karcsú termetet, a gyönyörű gesztenyeszínű haját, mely hullámos fodrokban simult hófehér homlokára. A ragyogó fekete szemet, melynek nyugodt, tiszta tekintetéből a lélek szendesége sugárzott ki: a

Hiszen tegyük fel, hogy a 800 ezer választó csakugyan szabad akaratból hozta létre a jelen többséget, manap, a tizenkilencedik század végén, lehet-e ezt 16 milliónyi nép többsége megnyilatkozásának tekinteni? Egyezik-e ez a mai idők alkotmányos és parlamentaris fogalmaival?

És hogy gyakorolja e 800 ezer választó ebbeli jogát? hogy van ez felosztva? Vízakna 142 választója ép úgy küld egy képviselőt, mint Erzsébetváros 6000-en felüli választója.

Hát a többség érvényesülése ez? Ezen gondolkodjanak! Ennek tulajdonít-sák a parlamentarizmus csődjét, nem pedig az idéetlen 16. §. és cukorprémium ellenzésének.

Higyjék el, a parlamentarizmus meg lesz a 16-ik § és a cukorprémium nélkül is; e nélkül csak önök inognak meg; azt pedig hogy önök a jobboldalon a parlamentarizmus inkarnációját képviselnék, Istenemre mondom, önmaguk sem hiszik el.

Es ha hozzá vesszük, hogy jutott létre ez a többség. Ha visszapillantunk a 96-iki év választásaira, úgy előttünk áll a parlamentarizmus csődjének igaz oka. Hasztalan keresi azt Szolnok-Doboka meg-miniszterelnökösített porkorlábja másutt, mint önmagában.

A parlamentaris alkotmányforma egyik lényeges előnye abban rejlik, illetve rejlenék, hogy az abban létező pártok, melyek különböző irányban, de egy cél felé kell hogy törekedjenek, a haza boldogulása felé, üdvös versenyben felváltva teljesítsék a kormányzat feladatait.

Ki hamisítja meg a parlamentarizmus ez eminens feltételeit?

Nem-e a hatalomra jutottak görcsös, szívós ragaszkodása az uralomhoz, bármi áron? Legyen az megalázó megalkudás Ausztriával, elvek kisajátítása, vagy a pénz szolgáltató tőke önös érdekeinek dédelgetése árán is.

finom metszésű ajkat, mely körül nyájas mosoly játszadozott, a tejszínű arcot, melyre halvány pirt festett a fiatal kor szűzi bája.

De szellemi képességeire és hajlamaira nézve atyjára ütött. Már gyermekkorában föltűnt gyors fel fogása, akaratereje és elszántsága által. Egyszer atya egyik jobbágynak kis gyermekét saját életének kockázatásával rántotta el az útról, melyen megvadult lovak száguldottak végig. A mellett mely és fogékony kedélyvel volt megáldva, melyet a gondos anyai és rokon nevelés a nemes érzelmeknek igazi virágos kertjévé alakított át.

A lassan-lassan öregedő atya rajongó szeretettel csüngött leányán, a kiról gyakran mondotta, hogy ezzel a kedves és okos gyermekkel az irgalmas ég kárpótolni akarta őt a súlyos veszteségeikért, melyek már-már megsorvasztották minden életkedvét.

A korai önállóság, melyre Margitot a családi helyzet kényszerítette, nem ártott női jelleme fejlődésének, sőt elősegítette azt. Mint parancsoló úrnő teljesen beletalálta magát szerepébe, sőt atya házi ügyeinek a vezetéséhez is kitűnően értett.

Húsz éves korában kérője akadt Bély Ákos személyében, a ki a vidék legdélecebb férfja

Hát igazán nem tanultak önök a történelemből semmit? Az idők hatalmas folyása úgy elvonult fejeik felett, mint akár a megtorolt fűzfa rönkök felett? Nem bírják belátni, hogy a lélek ereje nem mindig a mások legyőzésében, hanem főleg az önuralomban, az önlegyőzésben nyilvánul.

A gondolkodás, az erkölcs, a jog leg-
elemibb szabályai, önöknél már igazán nem bírnak érvényre. Azok csak a népet, a szegény népet kötelezik? Meg-
elégesznek egy fikcióval, hogy hiszen önök a szuverén nép mandatariai. Ki kacag itt? Találkozó augurokként ma-
guk is.

Hát az ilyen parlamentarizmus az absolutizmus vagy az autokracia kerék-
kötője-e?

Hisz az egyre megy, valjon az ab-
solut hatalmat és önkényt az egyedural-
kodó, a kormány, egy klikk vagy egy
konzorcium gyakorolja-e. A parlemen-
tarizmusnak nem az a lényege, hogy csak
egy embernek az autokraciáját akadá-
lyozza; a lényeg az, hogy abban egyál-
talában ne legyen absolut akarat és auto-
kratikus nézet. A parlamentarizmusnak
az a feladata, hogy benne a szabad szó
és szabad sajtó útján minden egyes egyén
és érdek érvényesüljön; ezért látjuk
benne a lobbanékony anyagok szellen-
tyűjét, a forradalmak villámhárítóját.

Hát ilyen a mostani parlamentariz-
mus? Feleljen kiki önmagának. És álla-
pítsa meg elfogulatlan józan paraszt ész-
szel, hogy mi okozza a parlamentarizmus
csődjét.

Koszorus írónk, aki pedig ott foglal
helyet most a többségben, az írta: hogy
addig, míg az absolut hatalom elnyomja
a szabad szót és gondolat nyilvánulást,
addig a haladás megálló pontjai a forra-
dalmak lesznek. Ép úgy mint a tőke túl-
kapásait a sztrájkok reparálják.

Addig tehát míg a parlamentarizmus

volt, és Lotharingiai Károly híres hadseregében
szolgált. Az atya nehezen egyezett bele, fájt neki
kimondhatatlanul, elszakadni életének utolsó örö-
métől, de végre is gyermeke boldogságát a magáé
fölé helyezte.

Egy derült tavaszi nap délutánján Keresz-
thúry Bálint várkastélyának a tornyában üldögélt,
honnét a vidéket kémlelte, mert hire járt, hogy
török hordák barangolnak Nyitra körül, pusztítva
és fosztogatva a falvakat. Vele volt Margit is, a
ki, mióta menyasszony lett, még szebbnek, viru-
lóbbnak látszott. Egyik kezét gyengéden atya
vállára támasztotta, a másikat szeme felett er-
nyőztette a tűző nap ellenében, hogy zavartalan-
ul nézhessen a rétek és szántóföldek között
kigyózdó poros út messzeségébe.

Jó sokáig szótlanul szemlélgették a tájat,
végre Margit megszakítja a csendet.

— Atyám, úgy tetszik nekem, — mondá —
mintha az úton lovas-csapat ügetne, a felszálló
porfelleg azt látszik mutatni.

— Jól gondolod — válaszolá atya — lo-
vasok közelednek, de most még ki nem vehetem,
katonák-e, vagy jobbágynak, kik ma a ménest
járatják.

— Nem kellene felvonni a dobogót? — Az

nem tér vissza eredeti, eszményi, erkölcsi
alapjához, míg az csak fikció: az arany
bulla idejétől Tisza Kálmán 72-iki ob-
strukciójáig az egyedüli jogos remedium,
az alkotmányos ellenállás.

Abban a percben, melyben vissza-
térünk a hamisítatlan parlamentarizmus-
hoz, abban a percben szűnt meg a par-
lamentari csőd veszélye.

Azért hiába minden jajveszékélés,
hiába minden ijesztgetés, mert csak igno-
tos fallit, notis est derisui.

Veterán.

**Adalék a tárgyalás alatt levő cukor-
prémium törvényjavaslathoz.** Lukács László pénzügy-
miniszter a képviselőházban tartott legutóbbi
beszédében nyomós adatokkal támogatva bebizo-
nyította azt, hogy ez idő szerint Magyarországon
a cukorrépában óriási a túltermelés és hogy a
cukorgyárak közel egy millió m. mázsával produ-
kálnak többet, mint a mekkora a hazai konzum-
mennyiség. E fölött aztán elszörnyűködött a mi-
niszter. No de ne búsuljon, nem lesz ez mindig
így; mi már most előremondhatjuk neki, hogy a
következő évek répatermelése jóval csekélyebb
lesz az előző évbeliekénel: biztos tudomásunk van
ugyanis arról, hogy vármegyénkben még oly nagy-
birtokosok is, mint Eszterházy, Springer stb.,
kiknek uradalmát vasut szeli át, és az utóbbi
maga is bankár lévén, az üzleti világgal is szo-
rosabb összeköttetése van, alig várják, hogy
a gyárosokkal kötött szerződésük lejárván, a cu-
korrépa termelést — vagy nagyrésztben, vagy
egészben is — azonnal beszüntetik és inkább
az állattenyésztést fogják nagyobb mérvben felka-
rolni mindaddig, amíg a dicső liberalizmus, ezen
ma még jövedelmezőnek mondható gazdasági ágat
is tönkre nem teszi, mi hogy szintén bekövetkezik,
nagyon is valószínűnek tartjuk, mert hát a dolog
úgy áll, miként minap a néppárti Kálmán Károly
mondá, hogy a liberalizmus egy a filloxerával.

Lubrich Ágost egyetemi tanár és 1887-
ben a nyitrai választó-kerület képviselő-jelöltje,
a napokban ünnepelte 50 éves tanári jubileumát.
Részünkről a derék tudósban nemcsak egyete-
münk egyik szolid elvű, a modern merkantilis
szellemtől érintetlen tanárát, de egyúttal saját
kedves tanárunkat tiszteljük, akitől a nevelés-
tudomány emberfejlesztő szép elveit hallgattuk.
Akkora tudományoszeretetet és őszinte meggyőző-

egy pere műve lesz, de előbb várjuk be, míg a
csapat közelebb ér.

Nem sokáig kellett várakozniok. Az út egyik
dombos pontján felcsillant a sisakok ércé, és el-
árulta, hogy a császári hadsereg egy szakasza
az, mely a vár felé tart. A várúr és leánya legott
tisztában voltak azzal, hogy vendégeket fog kel-
leni fogadniok, talán a császári sereg valamelyik
tisztjét, ki régi ismeretség révén keresi fel a
vár urát; vagy talán — és e gondolatnál meg-
dobbant a várkisasszony szíve — talán Bély
Ákost, a vőlegényt, kit úgy is nap-nap után
vártak.

Azonnal megtették az előkészületeket. Ke-
reszthúry néhány hajdút rendelt ki a vár udva-
rára diszörségül, hogy illő tisztelettel fogadhassa
vendégét, Margit pedig a háziasszonyi teendőket
vette gondjaiba.

Rövid idő múlva csengő trombitaszónak a
hangja harsant fel a dobogó előtt, s nyomban
utánna tizenkét nehéz lovas robogott be a vár-
udvarra, kiket egy ezüst-mellvértés, alig 30 éves
daliás kapitány vezetett.

A gyorsaság, melylyel lováról leszállva a
vár belső tornáca felé sietett, jelezte, hogy a lá-
togatónak ismerős a kastélyban. És az is volt, mert
Kereszthúry atyai öleléssel fogadta vendégét,

dést, mely lepezetlenül nyilatkozik, nem sokat tapasztaltunk az egyetemen, mint Lubrichban, ki egészben antik jellem és talán erősebben hat személyiségével, mint szavaival. Szinte nem abba a modern légkörbe való, mely egyetemi katedráinkon is, mint egyebütt a közéletben, eléggé befészkelte magát. Amint részünkről sokszor rá gondolunk, midőn az élet zsibvásárját nézzük és sokszor visszaidézzük emlékezetünkbe példáját: ugy kívánjuk neki, hogy egyetemünk keresztény jellegének fentartására s az ifjúságban övéhez hasonló karakterek képzésére Isten számos éven át tartsa még és eltesse!

Az autonomiai választások ország- szerzte folynak és mint olvassuk, közéletünk legelőkelőbbjei kerülnek ki a választási urnából. Zichy, Eszterházy, Apponyi, Szapáry s más előkelőségek már meg vannak választva, úgy hogy az összeülő kongresszustól igazán beható és ha a külső körülmények kedvezni fognak, eredményes munkát várhatunk. Jóllehet az autonómiában a politikának nincs helye, a kormány- pártiaknak ismert férfiak bizonyos tartózkodó ma- gatartást mutatnak; az igaz, hogy az autonomiai választások sem anyagi előnnyel, sem esetleges hivatalnyerésekkel nem kecsgetnek, amihez a mai ember érdeklődését mérni szokta, itt pusztán az ügy önzetlen szeretete szolgálhat indító okul. Az ügy további fejlődése azonban remélhetőleg az alvókat, a saját vallásuk iránt közönyösöket is föl fogja ébreszteni, mert mint látjuk, a kath. ügyek állami rendezése ma már nemzeti érdek és sokban járulhat hozzá a felzaklatott kedélyek megnyugtatóhoz. Csak a kölcsönös bizalom és őszinteség meglegyen minden irányban; a katho- licizmus — a történet tanúsága szerint — Ma- gyarországon nemesek államalkotó, de fenntartó elem is, melynek csak a haza fölvirágoztatá- sára érvényesíti.

A szociális kérdés megoldása.

(Vége.)

De ez még nem elég. Törölje el a feleke- zetnélküliség törvényét, mint ahogy Molnár apat hangoztatta a képviselőházban; gondoskodjék ar- ró, hogy a nép vásár- és ünnepnapokon szor- galmasan járjon a templomba és ajtatosan hall- gassa az Isten igéjét; tiltsa meg a szocialista összejöveteleket, melyeken szüntelen a vallás el- len izgatnak; tegye lehetségessé minden hiva- talnoknak, hogy vallásának hitelveit szabadon vallja és ne kelljen attól félnie, hogy csak azért, mert esetleg jó katolikus, nem jó szemmel fog- ják nézni; döcsásson ki rendeleteket, hogy mind-

azok, a kik a vallás ellen izgatnak, súlyosan megbüntettessenek; mert különben hazánk jövője nincs biztosítva; mindnyájan elveszünk e bor- zasztó fergeteg kitérésével és csak a romokban heverő szentélyek hirdetni fogják, hogy Magyar- ország volt, de nincs többé!

Sion őrei vigyázzatok! A hitetlenség kor- szakát éljük, mely mindenütt rossz szemmel nézi az oltárokat, s ha nem akarjátok, hogy késő unokák könnyelábadt szemekkel gondoljanak emléktekre, ébren legyetek! Itt az idő, mely mindenkit küzdelemre hív; mert ezek olyan je- lenségek, melyeket még nem olvastunk hazánk történetében. Forrongásban van az egész ország; ma-holnap azt sem fogjuk tudni, hogyan kerül- tünk e borzasztó örvénybe, csak ott látjuk majd magunkat. A szocialisták nem fognak megnyu- godni mindaddig, míg nem viszik keresztül ter- veiket; ők teljesen tönkre vannak téve, s azért sem félnek semmitől, mert megvetik a halált s igazi megváltásnak tartják, mely megszabadítja őket a nyomorúságos élettől.

Ennek nem szabad így történnie; ha igaz- ságosságot követelnek, ne bánjunk velük igaz- ságtalanul, mert a bánásmód megbosszulja ma- gát. A munkásnak joga van azt követelni, hogy munkájáért megfelelő bért kapjon, mert nem hal- hat éhen. A ki dolgozik szorgalmasan, megköve- telheti a magát; már pedig e tekintetben igaz- ságtalanságok történnek. A tőkepénzesek kezük- ben tartják a szeényebb embereket mind; a gyárosok palotákat építenek a szorgalmas mun- kásoktól végzett munka árán; a hivatalnokok nem törődnek semmivel, mert hisz a mindenható ál- lam eltartja őket, ha rabszolgá módra meghu- nyaszkoznak előtte; és kevesen vannak a füg- getlen polgárok, kik minden eshetőséggel szá- molni tudnának.

Nem elég itt csak a keresztény szeretet és türelem hangoztatása; itt tenni kell. A theóriák nem használnak semmit, ha még oly szépek is, de a tettek az egyedüliek, melyek megmenthet- nek bennünket. A kapitalizmus rágigába gör- nyesztette a nemzet fiainak legnagyobb részét, s azért ez ellen kell küzdenünk! A kormány kö- teleessége megtenni a magát, s mi megteesszük a magunkét. Tessék megadóztatni a gyárakat, mint a hogy az igazságosság megkívánja; tessék ren- dezni a munkabért és intézkedni arról, hogy a munkás ne legyen kitéve a gyáros kenyé-kedvé- nek; tessék leszállítani a földadót, s megköny- nyítani a parasztnak is a sorát, ki nem tud megélni csekély földcskéjéből; tessék felemelni a kisiparost arra a nivóra, melyen egykor állott úgy társadalmi, mint vallási szempontból; tessék gondoskodni a vallásos nevelésről s ne csak ta- nulásról és oktatásról.

És még egyet. Ha a szabadság országában élünk, legyünk igazán szabadok; adjuk meg a munkásnak is azt, a mi őt joggal megilleti. Ne csak azok birjanak szavazati joggal, a kik va- gyonosak, hanem azok is, kik szorgalmas munká- jukkal érdemesekké iparkodnak magukat tenni arra, hogy a haza igazi gyermekei és őszinte fiai legyenek. Ok is harcolnak, ok is katonás-

kodnak, viselik a közterheket, méltányos tehát, hogy ok is legyenek igazi állampolgárok; ezt pedig csak a szavazati jog elnyerésével érhetik el. Ne a esendőroket szaporítsa a kormány, hogy főbe löhessen a nyugtalan szocialistákat, hanem gondoskodjék arról, hogy megnyerje őket és a haza hasznos polgárává tegye. A vallás az em- beriség legnagyobb kincse; az igaz vallást tehát ne üldözze, hanem támogassa, segítse és gyámo- litsa, hogy annál jobban sikerüljön az embereket jókká tenni az erkölcsi élet, nem pedig a börtö- nök által.

A szocialis kérdés egyedüli megoldása mind- ezek után, csak a keresztény szocializmus utján érhető el; mert ez a helyes közép út, mely Istennek megadja, a mi az Istené, az embernek, a mi az emberé. Igen, legyünk keresztény szocialis- ták, és nem kell attól félnünk, hogy a szocializ- mus karöltve az anarchizmussal tönkre teszi ha- zánkat; hanem biztosak lehetünk arról, hogy, ha mindnyájan közös erővel fáradozunk, a szoci- alisták száma csökkenni fog, a sztrájkolók lecsil- lapulnak, a munkások örömeit fogják kezükbe a kaszát, mert a keresztény szeretet egy családba egyesíti mindnyájukat, melyben nem nyüzni egy- mást, hanem segíteni fognak majd iparkodni egymáson.

Eljen tehát a keresztény szocializmus s vesszen a pogány materializmus, mely a szocializ- must létrehozta.

Zsolnai János.

Levél önmagamhoz.

Paris, Rue Croix des
Petits Champs 48, Jul. 19, 1897.

Kedves Barátom Dr. Tóth János!

Nagy meglepetésemre olvasom a „mi ked- ves“ Nyitramegyei Szemlémben (már azt csak mondhatjuk mi, t. i. te meg én, hogy a lap a mienk, s hogy nekünk legalább kettőnknek ked- ves, vajjon másnak is, az guszta dolga), szóval nagy meglepetésemre olvasom a „Szemlé“-ben, hogy még mindig én vagyok a lap felelős szer- kesztője, holott én még jun. 29-én távoztam Nyit- ráról, s nem is tudom előre, mi van a lapban, sőt még utólag is sokkal előbb tudom meg az „Alkotmány“-ból, mi van a lapomban, mint ebből magából, — hogy a bal... csipje meg a „Szemle“ expeditorát!

Igazán most már nem tudom, vajjon te vagy-e Párisban, vagy pedig én vagyok-e Nyitrán? — Mert arra határozottan emlékszem, hogy Péter Pálkor este elindultam s egy hajtsára Münchenig meg sem álltam, s ha a strassburgi dóm meg nem állit, hát úgy jöttem volna, mint egy express le- vel. S július 4. óta itt vagyok Párisban, honnan ki se tettem a lábamat, kivéve egy napra Versaillesba. S mégis, nem lehet; hiszen ott olvasom svaraufvajsz, hogy én vagyok a felelős szerkesztő Nyitrán; én küldöm magannak a szerkesztői üze- neteket Párisba, Csemniczky urnak Tornóera s több más efféle szörnyűségeket.

Tehát nem igaz, hogy én naponkint épülök a Notre Dame des Victoires tömegesen ajtatos- kodó látogatóin; nem igaz, hogy Romani ur ne- kem itt leckéket ad a francia stílusitikából; nem igaz, hogy Monsieur Meyniel esténkint mandolin kíséretében gyönyörű bretagne-i népdalokat éne- kel; nem igaz, hogy a többi közt megtanítottam őt egy tót nótára, melyet előbb francia orthogra- phiára kellett átírni, s a jó dal ennek követke- ztében úgy nézett ki, hogy Szvatopluk megfordult volna töle sirjában, — ha t. i. meg nem halt volna, mint az egyszeri gőcseji ember mondaná.

Nem igaz, hogy itt Párisban keservesen pa- naszkodnak előttem az elviselhetlen adó miatt; nem igaz, hogy itt egy pakli közönséges kénes gyufa 5 krajcár; nem igaz, hogy egy valamivel vastagabb Magyarországra szóló levélért 48 kraj- cárt kellett itt fizetnem, holott tőlünk háromszor akkorát lehet küldeni két hatosért Franciaor- szágra; minek következtében elhatároztam, hogy postaköltség megtakarítása céljából eszentül csak — cigarettá-papírosra írok; hanem csúful jártam vele, mert szétfolyik rajta a tinta.

Béldy Ákóst, aki a következő pillanatban meny- asszonyát fűzte karjára.

Alig telt el két óra a viszontlátás örömei között, midőn hirtelen zaj keletkezett az udva- ron, a vár fegyveres népe rohanva szaladt a sán- cokra, s az egyik ör lélekszakadva jött jelenteni, hogy török esorda készül rátörni a kastélyra.

Kereszthúry és Béldy, hogy könnyebben tá- jékozhatassák magukat a támadók szándéka felől, lóra ültek és felsiettek a várral a nyugati oldal- ról szemközt fekvő dombra, mintegy öt pernyi távolságra maguk mögött hagyva a nyugoti sán- cárkot és a dobogó hidat. Biztak benne, hogy a legnagyobb veszélyben is még mindig elegendő idejük marad visszavágtatni a várba.

De szörnyen meg voltak lepelve, midőn a domb mély, vízmosta szakadékaiból turbános fe- jek bukkantak ki, Haszún bég emberei, ki most, 12 év után jött megbosszulni fiát, a kit Kereszthú- ry, mint említettük, Érsekújvár bástyái alatt vá- gott le. A két lovag egy pillanat alatt körül volt véve minden oldalról, mire a támadók és a meg- támadottak között elkeseredett küzdelem kelet- kezett. E közben a törökök a várat is megszáll- ták, melynek dobogóját még idejekorán sikerült felvonni. De magával a várral Haszún most ke- veset törődött, csak a vár urát igyekezett kézre

keríteni, a mi nem ment oly könnyen, mert Ke- reszthúrynak és bajtársának sikerült elérni a domb északi oldalán emelkedő kőfalat, mely ki- tűnő hátvédül szolgált nekik, elülről pedig a ho- mokos lejtőn nehezen kapaszkodó törökök között sűrűn oszthatták a halálos csapásokat.

Jó fél óráig tartott már az egyenlőtlen harc, midőn a várból, honnét a két lovag rette- netes helyzetét tisztán lehetett látni, leszerelést jelző trombitaszó hallatszott, a mi a prédára vágyó törökök figyelmét magára vonta. Ezt a pillanatot használták fel a megtámadottak, em- berfeletti erőfeszítéssel áttörték magukat a leg- közelebb álló csoporton, s Kereszthúry gyors lo- ván, mint a szélvész elszárgaldott, de Béldy ne- héz, páncélos lova a lankás talajon elbukott, s lovasa az üldözők kezeibe került.

Rabszifjon hozták a janicsárok Béldyt Ha- szún bég elé, a ki a zsákmánnyal nem volt megelégedve. A feletti dühében, hogy Kereszthú- ry kisiklott a kezei közül, megkettőztetett erő- vel ostromoltatta a várkastélyt, de ennek cse- kély hadi népe hősiessen ellenállt az ostromnak. A védelem lelke a vár fiatal úrnője volt, kinek szívét az atyjáért és vőlegényéért való aggodal- lom nem törte meg, hanem férfias bátorsággal vértette fel.

(Vége köv.)

Hanem ezeket valahogy ki ne tegyék az újságba, mert ha Bánffy megtudja, hát minden erőltetett lojalitása mellett is behozza monarchiánkba a köztársasági adóprést.

Szóval, hogy újra az elején kezdjem, egészen zavarban vagyok, vajjon én most otthon lapot szerkesztek-e, s vajjon nem-e csak álom, hogy ablakommal szemközt, a Francia Bank előtt, ott sétál a veres vállrojtos, veres nadrágos francia baka, *vállára emelt* hosszú puskájával. Mi tehát ketten vagyunk; azaz nekem valóságos *Doppelgänger*-em van.

Mondhatom, hogy kellemes dolog így kétfelé osztva létezni; mert ha én itt valami csinyt követnék el, s meggyülné a bajom a sergeant de Ville-lel, nincs könnyebb annál, mint kimutatni az alibi-met. Én t. i. nem lehetek az, nem lehetek itt, mert hiszen látja a polizei úr itt nyomtatva, hogy én Dudek doktor barátommal most lapot szerkesztek Nyitrán, mint máskor.

Sokáig törtem a fejemet rajta, mért vagyunk mi most kétfelé? S csak most látom, hogy milyen furfangos Dudek barátunk! Ő most egy második tanári vizsgára készül, s ha én ott hagyom, amiut tényleg tettem, akkor a lapszerkesztésben egymagára marad, s hozzá még vizsgára készülni éppen a vakációi pihenés idején, s csak úgy Isten nevében, minden anyagi jutalom nélkül: hát bizony elég melege lehetne tőle még januárban is, nemcsak a kanikulában. Hanem ő segített magán; kinevezett engem felelős szerkesztőnek, én írok neki mindent, cikkeket, kisímitom a tárcát, összeállítom a hírvivatot, megcsinálom a korrektúrát, revíziót, s neki nem marad egész áldott héten egyéb dolga, mint ölbetett kezekkel vizsgára készülni. Hát ez bizony nem nehéz dolog, főleg ha igaz. Azt persze tőle kellene megkérdezni.

Ha ez nem igaz, úgy én más nyitját tudom a dolognak, amely sokkal valószínűbbnek látszik. A felelős szerkesztő t. i. nem csak hivatal, hol dolgozni kell, mint egy középamerikai ültetvényben; nem pusztán cím, hanem csakugyan felelőséggel járó foglalkozás. Mert nem egyszer azon veszed magad észre, hogy ahelyett, hogy a hátralek előfizetők bejönneének, szekundánsok — jönnek be elégtételt kérni. Ettől fél dr. Dudek barátunk. Mert már egész sorozata volt az ilyen jeleneteknek a „Nyitramegyei Szemle” szerkesztésében, s ha felelős szerkesztőt nem védné az egyházi ruha pancelja, hát ma annyi lyuk lehetne a bőren, mint egy nyugalomba helyezett nyitraparti hálón. A sértett fél vagy valamit félreért, vagy felremagaráz, vagy beheccelek őt, vagy hebe-korba egy élesebb tollú vidéki levelező szövegében fordulnak elő keményebb göcsök, melyeket a szerkesztő sem vesz észre, s csak az ismeri fel, akire vonatkoznak; vagy végre sértett hiúság, képzelődés vezet az embereket, mert nem tartjuk olyan kifogástalanoknak, mint aminőknek ők magukat hiszik. Ilyenkor aztán megjelennek a *segédek* elégtételt végett. Némelyik sértettnek velt fél a *segédekből* a „használtakat” szereti, akik már gyakrabban viseltek ilyen tisztet. Másik meg egészen frisseket. — És azok több kevesebb fesszéssel el is intézik a rájuk bizott tisztet. Így pl. dr. Rudnay Sándor, aki máskor maga a megtestestült simaság, előzékenység, ilyen misszióban a világot sem fogadna el egy engesztelő szívat a szerkesztőtől, míg Kabdebó Kálmán épenséggel nem érzi magát lekenyerezettnek, ha az ellenféltől egy szívat elfogad. Látszik, hogy erős dohányos.

Némelykor aztán megesisik, hogy ugyanaz, ki előbb mint szekundáns rémitette a szerkesztőséget, más alkalommal maga is *segédek*et küld. — Ezek a jelenetek mindig kellemetlenek, mert nem állunk hasonló ellenféllel szemben.

Dr. Dudek János barátunk, ki mindig rak-táron tart mindenféle bölcs tanácsokat, ilyenkor aztán előáll, hogy: „látod megmondtam”, „előre figyelmeztettelek” stb. ilyen fajta.

Hanem egyszer pörül járt. Tavaly, mikor a

Fekete Tengerhez utaztam, alig hogy kivettem a lábam a szerkesztőségből, máris két komoly arcú *segéd* beállt hozzá Markhot Gyula nevében, valami kriminális cikk miatt. A felháborodott hullámokat csak hosszabb pourparler után s egy helyreigazító közlemény által sikerült lecsendesítenie. Soha nagyobb elégtételt nem éreztem, mint mikor hazatérve e konfliktusról értesültem.

Azóta persze Markhot alispán úr is megbé-kült, úgy hogy még egy szini kritikát is irt a „Nyitramegyei Szemlebe”. — Pardon, most jut eszembe, hogy az *azelőtt* volt.

Hát kedves Tóth barátom, most már tudom, hogy miért tett meg téged felelős szerkesztőnek a társszerkesztő úr. Egyszerűen azért, hogy ha majd ismét baj lesz, úgy a *segédek*et brevi manu elküldi Párisba; jól tudván azt, hogy mire azok ide érnek, úgy megpuhulnak ebben a hőségben, hogy még Rudnay Sándor is elfogad egy francia szívat, pedig ez rosszabb ám, mint a magyar. — S én aztán, ahelyett hogy nagyképu tárgyalásokba bocsátkoznám velök, inkább körülvezetem őket itt a boulevardokon. Amit bizonyosan ők is szívesebben vesznek.

De tagadhatlan tény, hogy felette kellemes felelős szerkesztőnek lenni így távolból, mikor a nyomdászgyereknek még árnyékát sem látja az ember. Az a fekete fiú, az ő nagy, sötét szemével, aki Nyitrán naponként keserűvé teszi reggeli kávémat, elrontja délutáni sziesztámat, annak a párisi gaminok között hiába keresnéd párját. S ez a nyugalom már egymagában is fölér azzal a költséggel, amibe párisi tartózkodásom kerül. Mert bizony egy koldusbotra jutott család, akinek utolsó ágyeműjét árverelik, szívesebben látja küszöbén a végrehajtót, mint a szerkesztőségben a nyomdászfiut, aki kéziratot kér. En, ha még egyszer a világra kellene jönnöm, nem lennék nyomdászgyerek semmiért, inkább százszor — milliomos.

Kezdve a kőkorszaktól végig az egész történelmen egész a mai napig, csak egyetlen egy példát találunk, mikor szívesen látták a nyomdászfiut, s az is éppenséggel velem történt meg. Hogy kéziratot kérő felebarátainak jó hírnevét megőrizzem, hát elmondom itt.

Körülbelül 10 év előtt történt, mikor még dr. Bangha Sándor nem volt olyan haragos s én tárcákat írtam lapjába lourdesi és első párisi utamról a „Nyitramegyei Közlöny”-be. Persze Bangha Sándor is volt olyan okos, hogy a hét elején, mikor a nyomdászgyerek a legmérgezőbb, mindig másokhoz küldte, hogy azokon törjenek ki mérges fogai. Soha sem tudtam akkor azt megérteni, hogy miért kell nekem már kedden reggel beadni a kéziratot, mikor a lap csak vasárnap jelenik meg? De faktum, hogy minden kedden én voltam az első áldozat. Egyszer — jól emlékszem — éppen hushagyó kedden volt; nem volt egy árva vonásom sem. De hát kinek volna kedve írni farsang utolján, mikor a megelőző estén valami jó murin mulattunk.

Nagy meglepetésemre egész délelőtt nem jött senki. Egyszer csak ebéd alatt kihív a szolga, hogy a nyomdászfiú várakozik reám.

Nyomdászfiú! — mikor az embernek egy betűje sincsen. Nem tréfádolog ám az, mikor az embernek egy betűje sincsen, s mikor a nyomdászfiú mögött 5-6 kézirat-éhes szedő áll, akit — ha nem küldök nekik semmit — hiába fizetnek. Olyan szívdobogva mentem a fiú felé, pedig csak akkora volt mint az öklöm, mint egykor Stillfried lovag mehetett a tűzokádó sárkány elébe. S csakugyan ott állt a folyosón, valami nagy csomót tartva a kezében.

— Mi baj? — kérdém tőle elkéserevde. Kéziratot akarsz?

— Nem, felelő alázatosan a fiú — hanem tisztelteti a nagyságos aszony — s itt megnevezte az illető lap nyomdájának a nevét — s itt küldött egy kis farsangi fánkot. A kéziratral holnap is ráérünk, mert ma nálunk is farsang van.

Az a fiú mai napig is sajnálhatja, hogy nem volt akkor száz forintos bankó a zsebemben. Talán az egészet odaadtam volna neki. Ez volt az egyetlen szívesen látott nyomdászfiú a világtörténelemben. Ilyeneket kívánok én neked is, akarom mondani dr. Dudek barátunknak.*

Tóth János.

* Lapunk mindig szellemes szerkesztője, hogy július 1-je óta letette a szerkesztői felelőség terhét s rám, a társszerkesztőre ruházta, abból a hatalmas sajnápartai városból kettős mértékben örvendeztet meg a francia „esprit” szípkáival. Ilyen a jelen levél is, melyben a vidéki szerkesztő gondjait oly kedves közvetlenséggel leírja s köte-kedve okát keresi annak, hogyan maradhatott ő — távol a laptól — felelős szerkesztőnek. Hát kedves Barátom, ez azért történt, mert én lapunk homlokán semmitsem változtattam, bár érzem nemcsak azt, hogy „felelősem és szerkesztősem”, hanem azt is, hogy irnom kell. Érzem, hogy nem ketten, hanem csak egy „vagyunk”, hát még ki is írjam? Nem teszem, maradjon a te becsült neved, ott azon a helyen, ahol eddig volt; hogy ki a felelős szerkesztő távollétedben, úgy is tudja a közönség. A mi a szedőgyereket illeti, az most a nyári szezonban, mondhatom, semmi-vel sem lett rám nézve kedvesebb jelenség, mint a milyenek te részéről ismered: de ha te ezután is a főnébbihez hasonló cikkeiddel szerencsétlenced lapunkat, én ugyan továbbra is magamra maradok, de részéről élvezetes percek szerkesztés olvasóinknak, a mi én velem is elfelejteti az én gondjaimat. Dudek dr., felelős szerkesztő.

Ujdonságok.

Személyi hírek. Jeszenszky Alajos kanonok Pöstyénből visszaérkezett Nyitrára. — Libertiny Gusztáv kir. tanfelügyelő hat heti szabadságra ment, helyettesíti Jánossy János segédtanfelügyelő. — Ifj. Bobok József mocsónoki plébános hosszabb időre Budweisba rokonaihoz utazott, megrongált egészségének helyreállítása végett.

Egyházi kitüntetés. Batthyány Vilmos grófot, püspöki udvari papot, mint Radosnáról értesítenek, a pápa ő szentsége t. kamarássá nevezte ki. Az új kamarás ur, ki most fejezte be Rómában tanulmányait, jó ideje ki van nevezve a püspöki udvarba, most azonban Gleichenbergben tartózkodik s egészségét gondozza. A jó modoru s kedves előzékenységu paptársunkat, ki hivatalban az egyháznak hasznos szolgálatokat tenni, kitüntetése alkalmából szívesen üdvözlöljük!

Königswarter Hermann díjnyerése. A bécsi képzőművészeti akadémia tanári testülete legutóbbi ülésén a festészeti szakosztályon a Br. Königswarter Hermann-fele díjat Krausz Vilmos nyitrai festőművész növendéknek adományozta.

A moszkvai nemzetközi orvosi kongresszusra, mint a hivatalosan kiadott névsorból látjuk, vidékünkrol a következők jelentkeztek, illetőleg résztvesznek: orvosok dr. Kruttyel József fogházorvos és neje Lipótvár, dr. Pavlyk Sándor járásorvos Vágújhely, dr. Thuróczy Károly főorvos Nyitra; — rendkívüli tagok közt: Horvát Sándor gimn. igazgató, dr. Kovách Odón kir. aljbíró és neje, Pongrácz Kálmán közjegyző, Thuróczy Vilmos főispán, dr. Tóth János theol. tanár Nyitráról és Schober Ernő fegyházi igazgató és neje Lipótvárról. Trencsénmegyéből senki.

Adományozás. Nehai báró Wodianer Mór-fele s önhibájukon kívül elszegényedett iparosok és kereskedők segélyezésére rendelt alapítvány kamat jövedelméből, a belügyminiszterium Duda János és Winter Manó nyitrai lakosoknak egyenkint 50—50 frt segélyt adományozott.

Tiszti mulatság. A nyitrai honvéd-tisztikar jul. 31. este 8 órakor a sátor-tábor-helyiségben nyári táncmulatságot rendez. Számos meghívót küldtek szét.

Alapszabályok jóváhagyása. A vágsellyei népkör alapszabályait a belügyminiszterium jóváhagyta. — A nyitrai „chevra kadischa” együletnek alapszabályait a belügyminiszter jóváhagyta.

A nyitrai zenekedvelők egylete által július hó 11-én a szigeten tartott hangverseny alkalmával felülfizettek: Biffi János 1 frt, Kutvaszer István 80 kr, Huber Rezső 60 kr, Szokolovszky János 40 kr, ifj. Suchala János 30 kr, Metzger Ede 30 kr, Kubinyi Károly 30 kr, ifj. Bokros Pál 20 kr, Keszner Albert 20 kr,

Freissberger Viktor 10 kr. Mercader Antalné 10 kr.; fogadják e nemes lelkű adakozók ez uton az egyetlen hálás köszönetét.

Nyári multság. A nyitrai ipartestület eléggott és munkakeptelen tagjai segélyalapja javára aug. hó 1-én Zoboron a Toifel-fele kerti helyiségben zártkörű nyári multságot rendez, melyre a meghívók szétküldettek. A rendezőség ez uton kéri mindazokat, a kik ilyenre igényt tartanak és meghívót tévedésből nem kaptak, miszerint ebbeli igényüket az ipartestületi irodában, káptalan-utca 25. sz. alatt bejelenteni sziveskedjenek.

Iskolai értesítő. A helybeli tanintézetek közül meg az itt már 15 éve fenálló magán polgári fiu és leányiskola ez évi értesítőjéről kell megemlékeznünk. Az igazgatói jelentés szerint az év folyamán 272 tanuló vétetett föl, 143 a fiu és 129 a leányiskolába, mi az intézet látogatottságára mutat. Az értesítő a sikeres eredményvel nagyon meg van elégedve; mi ennek közelebbi megismerésére kettőt óhajtanánk: a növendékek osztályozását és azon sok magántanuló felsorolását, akik ezen intézetnél tudomásunk szerint évenként szoktak vizsgálni. Ez hiányzik az értesítőből, pedig nyilvános tanintézet működése iránt bajos e nélkül eligazodni. Az értesítőből még arról is értesülünk, hogy az igazgatóknak sikerül megeafolnia a régi mondást: quem dii odere, paedagogum fecere, mert már saját házat vett, melyben a jövő tanévvel elszállásolja intézetét.

Rablótámadás a Zoboron. E hó 15-én delelőtt egy mosónő fehéreműt vitt, a Zoboron nyaraló egyik uri családhoz. A Komlós-völgy mellett a káptalani kavicsbánya fölött vezető uton haladt fölfelé, a hol egy csavargóval találkozott. Ez kérdezte hová megy, s mit visz. De az asszony csak tovább sietett. A csavargó utána, s midőn olyan helyre értek, a hol azt hitte, hogy senki sem látja, rátámadt az asszonyra, torkon ragadta, s a fehéreműtelt dobott tőle elrabolni akarta. Az asszony nagyokat sikoltott s dulakodott a rablóval, s kiáltására a közelben dolgozó egy-két munkás segítségére is sietett. A jó madár látván a veszedelmet, kerekelt oldott préda nélkül, s a város felé menekült. A munkások üldözőbe vettek, s egészen a szigetig voltak nyomában, de ott a bokrok közt eltűnt. Különös, hogy a rabló a sziget fele szaladt, holott utközben egy-két férfival is találkozott, a kik feltartóztathattak volna. Rövid idő alatt ez már a második vakmerő bűntett, a mennyiben mult heten az alsó-Zoboron egy nyaralóba betörték és eddig a tetteseket még mindig nem sikerült ki nyomozni. Felhívjuk ezekre a városi kapitány ur figyelmét, s kérjük, hogy ne csak a városban parádezzanak a lovasrendőrök, hanem a nyaraló közönség biztonsága érdekében többször látogassanak el a Zoborra, mint eddig. A hegyközségi bíró ur is parancsolja meg a csőzöknek, hogy minden gyanus embert, akit a Zoboron bárhol előtalálnak, utasítsanak ki. Zobor magántulajdon, ott a csavargóknak semmi keresni valójuk nincsen.

Adóleszállítás. A nyitrai pénzügyigazgatóság tudvalevőleg azonnal, ahogy hivataloskodását megkezdte, avval kedveskedett a zoboriaknak, hogy a szőlőhajlékokat megadóztatta és pedig házberadót vetett ki rájuk 20—30 frt összegben. A hegyközség most folyamodott e tárgyban a pénzügyminiszterhez, s egy miniszteri titkár a minap e tárgyban már értekezett is a hegyközségi bíróval, s megígérte, hogy az ügynek rendezése végett bizottság fog szerveztetni. Ezen bizottságba a hegyközségi választmány három tagot küldött ki. Elhatározta a választmány azt is, hogy a philloxera által már teljesen elpusztított összes szőlőkre nézve a földadónak leírását fogja kérelmezni.

A lépfene áldozata. Igen különös esetről értesülünk. A mult hét elején elhullt Schlesinger Mór nagymőkei bériőnek egy ökre. A kiküldött járási állatorvos Koszoru Ferenc az elhullott állat hulláját felboncolta s az elmulás okául lépfenét állapított meg, mire a dög azonnali elföldelését elrendelte. Schlesinger azonban, mint a hír mondja, arra kérte az állatorvost, engedje meg, hogy az állat husát kimerhesse, mert úgy mond nagy kára van. Koszoru kötelességéhez hűen, az engedélyt erre sem szóval, annál kevésbé írásban meg nem adta; sőt gyanuperral élve, elővigyázatból a dögtestet petroliummal leöntötte és csak így földeltette el. Schlesinger a tiltó rendelet dacára a bört és a húst mégis értékesíteni akarván, állítólag a következő éjjel béresei által a hullát kiásatta, s hozzáfogott az állat lenyuzásához, melynél 20 éves fia is

segédkezett. A fiu e közben balkeze ujját megvágta, s nemsokára reá az egész karja tetemesen megdagadt. A Nyitráról elhozott orvos vérmérgezőt állapított meg és azonnal műtétet végzett rajta. A Nyitrán ez időtájtban időző dr. Herczler budapesti egyetemi tanár szintén 150 frt honoráriumért kiment a beteget meglátogatni. Az ember elborzad, rá gondolván a következményekre, ha Schlesinger az elmergesedett húst a cselédség közt kiosztja vagy éppen elárulja. A hatóságnak a legerélyesebben kell az esetet nyomoznia s ha igaznak bizonyul, a legszigorúbb rendszabályt kell alkalmaznia, mert az ilyen hallatlan kapzsiság példás büntetést érdemel.

Mennyit jövedelmeznek a zobori nyaralók. P. ügyvédnek szép nyaralóját a nyitrai pénzügyigazgató ur bérelte ki az egész évadra 120 frton. A tulajdonos fizet házberadót: 30 frtot, ez után általános jövedelmi pótdadó fejében 30%-ot, továbbá 45%-os városi pótdadót, 50%-os hegyközségi adót, 10%-os megyei utadót, 1%-os millenniumi pótdadót, s ezen felül még betegápolási és katonaszállásolási pótdadót, összesen tehát a pótdadók fejében 140%-ot, vagyis 42 frtot. Összes adója ilyenképen 72 frt. Marad a tatarozásra s a nyaraló melletti kert fentartására 48 frt, s ha az nem elég pótolnia kell a többi a philloxerás szőlő jövedelméből, ha van.

Az autonomiai mozgalomhoz. Trencsénmegyében a trencsényi vál. kerületben Bobothon 208-an, Dezseren 114-en, Motesicen 240-en és Szoblahón 271-en szavaztak le — mindannyian Kubina Józsefre.

Dubodjelen 243 szavazó szavazott le Kubina József dr. ügyvéd és orsz. gyűl. képviselőre. Más jelölt nem volt.

Bossádán folyó hó 18-án ejtetett meg az autonomiai képviselőre a választás. Kubina József dr. kapott 232 szavazatot, Ucsnay Ernő trencsényi polgármester 8-at. — *Morva-Lieszkón* Kubina dr. 90-et, Ucsnay 2-öt. Sokan mezei munkára majorkba mentek, kikkel igen jelentékeny lett volna a kath. szellemű szavazók száma.

Felső-Vadicsón az autonomiai választások folyó hó 18. és 19. napján tartottak meg. Beadott 218 szavazatot, a melyek mind Schwertner Gyula zsolnai ügyvédre estek.

Nyitra városban lapunk zártakor folyt a szavazás s ma vasárnap fejeződik be. Alsó plébánián leszavazott delután 5 óráig Zamoyszki Jenő grófra 195, Dombay Hugóra 1, Horváth Józsefre 4; a felső plébánián leszavazott Zamoyszki Jenő grófra 160.

A nyitrai választókerülethez tartozó nagybossányi plébánia választói f. hó 18-án vasárnap ejtették meg példás rendben a szavazást. Beérkezett összesen 250 szavazatot; Nagy-Bossányból 164, Kis-Bossányból 10, Bacskafelelő 14, Praznócról 38, Krenesről 24, — valamennyi Zamoyszki Jenő grófra.

Kovarci plébániában 157 szavazatot közül 156 esett Zamoyszki Jenő grófra, 1 Odescalchi Livio hercegre.

Sopornynán és a filiális községben Pattán folyó hó 18-án. Leszavazott Sopornynán 409, Pattán 288 választó, valamennyi Marsovszky Endre országos képviselőre.

Ürmény aut. vil. képviselőül 629 szavazattal Marsovszky Endre orsz. képviselőt választotta meg jul. 18--20. 204 nem élt szavazatával.

Nyitra megye I-ső választó kerületéhez tartozó Sók és Szelöce községekben f. hó 18, 19 és 20. napján az összeirt 684 választó közül szavazatát leadta 609 választó, egyhangulag dr. Marsovszky Endre országgyűlési képviselőre.

A nyitra-egyházmezei papság autonomiai papi képviselőjére szavaztak eddig:

Trencsényi vágonnenni esperesség papsága 11: Dudek János dr. tanár. Rudnói esperesség 6: ugyanarra. Vesztenici esperesség 5: ugyanarra. Baáni esperesség 9: ugyanarra. Kovarci esperesség 6: 2 Dudek János dr.-ra, 4 Bobok József dr.-ra. Rajeci esperesség 7: 6 Dudek János dr.-ra, 1 Kelecsényi Bélára. Trencsényi vágonnenni 15: Dudek János dr.-ra.

Szülői, dlhpolei, rovnei, petrovici és schavniki plébánosok: Dudek János dr.-ra.

Megjegyezzük, hogy az egyházi jelöltre nyiltan történik a szavazás, még ellenben a szavazatokat összeszámító központi ötös bizottságra titkosan kell szavazni.

Mégis szólt Nyitra! Multkori számunkban fölemlítettük, hogy megyénknek 11 képviselője van, de hangjukat se halljuk s ha Juriss

nem volna, egyáltalán nem tudnók, hogy léteznek s mit képviselnek. Hát a héten végre megszólalt az egyik s mondhatjuk, hogy dicsőségére vált Nyitrának. Kálmán beszélt s Szilágyi közbeszólt neki. Az országgyűlési tudósító szerint Zs. J. képviselő ott állt az elnöki asztal előtt s rámondta Szilágyira: helyes! — Figyelmeztetem a képviselő urat, hogy menjen helyére — mordult Zs. J.-re az elnök, ki ezzel befejezte nagy szerepét. Legközelebb, mint halljuk, Janits és Szulyovszky D. tartanak fenomenális s a nagy vitában forduló pontot képezendő beszédeket.

Nyilt kérelem Markhot Gyula megyei alispán úrhoz! Még 1894-ben a zöld árviz alkalmával Mocsonok több lakója a töltések védelmére kirendeltetvén, a vágbalparti árvizmentesítő társulat igazgatója 60 egynehány forintot küldött az ott munkálkodók jutalmaként a községhez. 1896-ban pedig katonaság vonult el a községben és a szálláspénzeket szintén kifizette. Ugyanezen évben dühöngött tűzvész alkalmából a községekben a károsodottak részére gyűjtés lett eszközölve. Mivel az érdekeltek mindezen pénzből még maig sem láttak semmit, s a jelen mostoha termésviszonyok a szegény ember minden garását értékében megkészeretik, az adófizetés ideje is közeleg, kérjük a tekintetes alispán urat, hogy ismert erélyvel jogos igényeink kielégítését eszközöltetni méltóztassék. Alázatos tisztelettel Egy a sok közül.

25 éves évforduló. Nyitra-Ujlakon f. hó 19-én ünnepelte Steinhöfer Gyula dr. plébános pappá szenteltetésének negyedszázados évfordulóját. Könnyekig meghatottan mutatta be az eg. Urának e napon szent. mise-áldozatát a jubiláns, kit paptársai közül számosan, személyesen is, üdvözölni siettek. E nap örömebe is azonban belevegült egy kis bán, amennyiben ugyanekkor távozott Suránkára helyettes-plébánosnak a mindenki által nagyrabecsült volt káplánunk Konyakovszky Ferenc. A jubiláns által adott fényes ebédet fűszerezték: Kingvera esperes, Machovich urad. számtartó, Bacskaády, Lelkes és Probst plébános urak által, úgy a jubiláns valamint a távozóra mondott felköszöntések. — Mindkettőt vezérelje az Isten áldása továbbra is! — f.

Bende püspök iskolatársa. Zlatháry János c. kanonok s váraai (Trencsén m.) plébános, megyés püspökünkkel egyike azon fenmaradt háromnak, kik 1847-ben együtt végezték a bécsi Pázmáneumban az egyetemet, aug. 9-én fogja ünnepelni aranymiséjét. Mint értesülünk a rá nézve fontos napot Mária-Cellben fogja tölteni, szerényen, visszavonultan, anilyen egész élete volt. Azt írják róla, hogy mindig kötelességeit teljesítette és a kitüntetések s a nagyok kegyeit soha sem kereste. Hát ez fölér egy hosszú életrajzzal s méltó arra, hogy az Ur Isten a gyémánt-jubiléummal is megjutalmazza.

Vasuti összeütközés. Vág-Beszterce mellett vasuti összeütközés volt a héten, minden nagyobb baj nélkül.

Kötél-halálra ítéelve. Abban a nagy mérgezési pörben, mely egy csoport hódmezővásárhelyi asszony ellen a szegedi trvszék előtt folyt, kik igazi rossz asszonyi furtanggal jobbra a rokonságból biztosítottak egyséket s aztán méreggel pusztítottak el, hogy pénzhez jussanak, a trvszék jul. 22-én hirdette ki az ítéletet. Jäger Marit, a fővádottat, továbbá Turi Mihályt Varga Lidiát, Hodi Pálnét Csordás Nagy Lidiát, Bán Ferencét Szappanos Juditot kötélt általi halálra s özvegy Muczi Mihályt Tóth Lidiát és ifj. Horváth Jánost életfogytiglani fegyházra ítélt. Mindnyájan felebbezték, a nazareus Horváth, kit úgy látszik a szekta nem tett angyalá, ezen szavakkal jelentette be felebbezését: Nem nyugszom meg, mert szomjuhozok az isteni igazságra! Ez a sötét pör részleteiben csaknem pártatlan a történelemben.

Medicum honora. Érsekujvárnak van egy derek tudós fia, ki mint specialista szemorvos országos hírnevet vívott ki magának Budapesten. Dr. Ottava Ignácról van szó. Ez a jeles tudós nagyobb időközökben meg szokta látogatni szülőföldjét, hogy csupa emberbaráti szeretetből szem-bajos földieit langesze tudományának és Istenadta kezűességének jótéteményében részesítse. Hogy jövetelének híret vették, örömmel várták most a vakáció alatt, Ujvár és vidékének szembajosai, különösen pedig a szegények, kiknek nemcsak

jó tanácsal, de ingyen orvossággal is szokott szolgálni. Ez a derek emberbarát azonban, mint híre jár, odajövet éppen azok részéről hidegséget volt kénytelen tapasztalni; a kik legjobban tudhatnák méltányolni a specialista előnyeit a betegek kezelésében. Már pedig senkinek a jövedelmét elvonni nem szokta és körülbelül mintegy az, vajjon a beteg Pestre megy-e és ott keresi föl a szemorvost, vagy pedig Ersekújvárott találkozik-e vele. Tudja a jó ég, ez a liberális korszak semmit sem tud méltányolni, a mi a köz javára válik. A derek tudós hatat is fordított Ujvárnak, bizonyára nem a szembajosok örömeire.

Uj kath. kör. Szokolcán vasárnap a katolikus közönség nagy érdeklődése mellett alakították meg a „katholikus-kört”, a melybe rövid idő alatt 300-an iratkoztak be. A kör elnökének nagy lelkesedéssel Mezey Ferenc prépost-plebánost választották meg.

Nyitrai megyei gyümölcs Hamburgban. A f. év őszén Hamburgban nagyszabású nemzetközi gyümölcskiállítás rendeztetik. Az első kiállítás augusztus hó 27-től szeptember hó 5-ig tart, melyben ki lehet állítani barackot, szilvát, szőlőt, dinnyét, nyári almát és körtét. Ezen kiállításra a bejelentési határidő augusztus 10-ike. A második kiállítás szeptember 24-től 30-ig tart. Ezen ki lehet állítani valamennyi őszi és téli gyümölcsöt. Erre a bejelentési határidő szeptember 5-ike. Miatán Hamburg maga is igen jó piac, ezenkívül pedig Dánia, Oroszország, Svédország és Norvégia is itt szerzik be szükségleteiket, saját érdekükben cselekszenek a termelők, ha e kiállításon résztvesznek. Legkeresettebbek a szép szőlő, barack, dió, alma és körte. A kiállításon való részvétel teljesen díjmentes. A nyitrai megyei gazdasági egyesület tagjainak gyümölcsét az egyesület saját költségére fogja Hamburgba szállítani.

Eltűnt. Csornoki illetőségű Schik Mihályné szül. Kajanovics Katalin f. évi június hó 24-én Csornokról eltűnt és mai napig vissza nem került.

Pisztrángtenyésztés a rudnóvölgyi patakokban. Landgraf János műszaki tanácsos és országos halászati felügyelő, valamint a nyitrai megyei gazdasági egyesület titkára a folyó hó 8-án tartották meg a helyszíni szemlét a Rudnó völgyében a pisztrángtenyésztés meghonosítása érdekében. A halászati felügyelő a rudnóvölgyi patakokat egytől egyig alkalmasnak találja a pisztrángtenyésztésre s már is intézkedett, hogy a legközelebbi tél kezdetén az ikrák költesése a Nyitra-Rudnó felállítandó költő-edényekben megkezdessék. Az apró pisztrángok a jövő évi tavaszon fognak a kiszemelt patakokban szétboesáttatni. Természetesen az iránt is gondoskodás történik, hogy a pisztrángtenyésztés a kellő általomban részeseüljön.

Könyv a katolikus autonómia-ról. Szemerecz Emiltől *Katolikus autonómia* címmel könyv jelent meg, mely az autonómiai mozgalmakat behatóan ismerteti s az új kongresszusra ugyszólván kézikönyvvül fog szolgálni. Ára postai küldéssel 4 frt. Megrendelhető a szerzőnél: Budapest, IV., Zöldfa-utca 43. sz. Az aktuális munka szól az autonómia lényegéről; a kongresszus történetéről, szervezetről; az állam jogáról, a királyi patronátusról; az erdélyi kat. statusról és szöszint közli az összes magyarországi felekezetek egyház-szervezeti szabályait.

Orgona-megáldás Trencsén-Teplicen. A kies fekvésű trencsén-teplici fűrdőben 1888-ban épült egy csinos kis templom, a helybeli katolikusok és a fűrdő-vendégek adományából, az uradalom és a gyógyalap hozzájárulásával. Ájtatosságra hangol benne minden, főképen a stilszerű főoltár, amely Krepler Fridolin fűrdőigazgató nevének, omoróviciai Heinrich Ilonának adománya. Még csak orgonára volt szükség, mely hiányon segített Thuróczy György, budapesti ügyvéd és váltójegyző s trencsén-teplici villatulajdonosnak, valamint nevének Clement Viktoriának bőkezűsége. Ország Sándornál egy izléses külsejű és kellemes hangú orgonát rendeltek meg, a melyet e hó 18-án áldott meg Bende Imre nyitrai püspök úr fényes segédlettel. A szentelést megelőzőleg a püspök úr szívhez szóló rövid beszédet mondott, a melyben kiemelte, hogy Isten nélkül nem boldog az ember, vallás nélkül nincs hazaszeretet, nincs emberszeretet. — Végül Isten áldását kérte mindazokra, kik a templom felépítéséhez adományaikkal hozzájárultak. Thuróczy ezenkívül a templom órájára 100 frtot és a helybeli szegényeknek 25 frtot adományozott. Hasonlóképen a nyitrai püspök úr is, ki e hó 21-én utazott el a fűrdőből radosnai birtokára,

elutazása előtt nagyobb összeget juttatott a helybeli lelkész kezébe, hogy azt a szegények között kiosssa. — *Jelen volt.*

Juliális. Kiszuca-Ujhelyen a kath. kör minden évben nyári mulatságot szokott tartani, mely rendszeren impozánsan is szokott sikerülni. Így történt ez folyó évben is, július 14-én, a mikor — az előbbi évekhez hasonlóan — igen nagy számú kath. közönség úgy Kiszuca-Ujhelyről, mint annak környékéről igazán jó kedvvel el is mulatott. Már maga a mulatságul szolgáló hegylejtő a maga természetadta szép fekvésével, a honnet az egész környekre gyönyörű a kilátás, ritka élvezet számba megy. A 62 frt 30 kr-ból álló tiszta haszon a kiszuca-ujhelyi alsó templom renoválására fordított. Ezen célra felülfizettek: Gasparez Ignác neszlusai, Czivány Károly ochodnicai, Bérhelyi Antal felsővadiasi, Koszecz Ernő trencsén-makói, Belik Mihály neszlusai urak per 1 frt 50 krral, Vondrácsék Róbert kiszuca-ujhelyi 1 frt, Lemes István ocsadnicai, Pósta János kiszuca-ujhelyi, Benko Mária kiszuca-ujhelyi és Matusesik Ferenc neszlusai urak per 50 krral. — A nemeslelkű felülfizetők fogadják ez úton is a rendezőség meleg köszönetét.

Tüzeset. Fraznócon e hó 20-án éjjel idáig ismeretlen okból tűz ütött ki Pfaff György bérlő kazlaiban, mely körülbelül 1400 kereszt buzáját néhány óra alatt teljesen hamuvá égette. Biztosítva volt. — k.

A zsolnai Panama. Zsolnáról jelentik a P. H.-nak: Szalavszky Gyula főispán hétfőn délelőtt a 9 órai személyvonattal személyesen Zsolnára érkezett s járt el a vizsgálatnál. A főispán ideérkezésének különös jelentőséget tulajdonítanak. Az a körülmény is, hogy a szabálytalanságot fölfedezték, jóformán a főispán erélyének köszönhető. Az elmúlt 1896-ik évben ugyanis a vármegye alispánja megvizsgálta a községi pénztárt Czigler Gyula szakközvege által s ez teljesen rendben talált mindent, sőt a pénztár kezelőjének elismerést szavazott. Erre Szalavszky Gyula főispán vette a kezébe az ügyet s az újabb vizsgálat során tűnt ki végre, hogy a számadások még sem voltak „teljesen rendben”, mert a község pénztárából 30,414 frt 38 kr. hiányzik. Hivatalos bűnpalástolásra, magasabb hivatalnokok ellen elrendelt fegyelmi vizsgálatról suttognak most, hogy a főispán idejött, mert 4 évről teljesen hiányzanak a regale bevételekről szóló könyvek s a törzsvagyonból is tetemes összeg hiányzik. El nem képzelhetik, hogy ilyen szép jövedelem mellett a városi előljáróság províziót ne adott volna azoknak, akik az előjárók turpisságát eddig is védtek. Közmegebotránkozást okoz, hogy Hrabovecz József bíró, Balogh Ignác volt bíró és Adamicza György pénztáros még most is szabadlábban vannak, holott a bűnvádi nyomozás sikerének az érdeke nem az, hogy ők egymással szabadon érintkezessenek és tanácskozhassanak. Általános az a vélemény, hogy az a klikk, amely a saját bőrét feltű, mindent elkövet érdekükben s ezért élvezik most is a szabadságukat. — Saját tudósításunk az ügyre vonatkozólag ez: Bene Dezső miniszteri számvizsgáló már hetek óta vizsgálja a városi könyveket. Feltűnő, hogy nem a főbíró, Baumgartner Libor, hanem Rada szolgabíró vezeti a vizsgálatot. Egy fővárosi lap (M. H.) Baross Jusztin alispán és a zsolnai főszolgabíró 4 hónapos szabadságát is kapcsolatba hozza a zsolnai odíozus ügygel. Szalavszky főispán nagyon érdeklődik a vizsgálat iránt, mert már ismétleten megfordult a zsolnai községházán a vizsgálat tartama alatt. A vizsgálat eredménye mostanáig az, hogy Hrabovecz József bíró, Adamicza György pénztárost felfüggesztették állásától. Híre jár, hogy Gyuris jegyző is fel lesz függesztve hivatalától. Balogh Ignác és Hrabovecz József volt bírák, valamint Adamicza György volt pénztáros vagyónára 33,000 frt erejéig zárlat rendeltetett el. A „F. U.” írja, hogy eddig körülbelül 40,000 frt hiány lett konstatálva. Ugyanezen lap írja, hogy

a Zsolna nagyközség által kezelt ösztöndíj-alapítványok adományozásánál azon furcsa eset fordult elő sokszor, hogy az ösztöndíjas kénytelen volt az első évi járulékot remuneráció fejében odaengedni.

A minta anyakönyvvezetés. Szalavszky egyik gárdistája: Somossy zákopcei anyakönyvvezetőtől, egyúttal posta- és utmestertől mult héten a escai főbíró, a szolgabíró és a jegyző asszisztenciája mellett elvitte az összes anyakönyvi készletet, mert Somossy mindent gondozott jobban, csak nem az anyakönyveket. Az emberek most a szomszéd Rakovára kénytelenek járni anyakönyvi ügyekben. Mondják, hogy az utmester helyett most az odaváló csósz nevezetű ki Szalavszky anyakönyvvezetőnek.

A néma ember szerencsétlen. Édes hazánkban nagyon sok ezeknek a szerencsétleneknek a száma. Az 1890-iki népszámlálás Magyarországra 16073 siketnémát mutatott ki, ebből Nyitra megyére 367 esik. Hány jó munkás válhatnak ezekből, ha lennének, a minthogy az a néhány száz, a kit Vácon, Budapesten, Kolozsváron, Temesváron és Aradon képeztek emberre, mindannyija maga keresi a kenyerét. Van ezek között asztalos, szabó, cipész, betűszedő, kőmetsző, szobrász és más foglalkozást űző. Magyarország még nagyon hátra van ezen a téren. Az elmúlt évben csak 400 siketnémát neveltek, a míg ugyanezen időben Németországban 6000, Amerikában 7000, sőt Ausztriában is 1200 volt az intézetben tanítottak száma. Azért házagpótló munkát van hivatva teljesíteni a nemrég alakult „Testi és szellemi fogyatkozásban szenvedőket gyámolító országos egyesület”, a mely feladatát tűzte ki, hogy a nagyszámú szerencsétlenek sorsán javítson, mert 16073 siketnémán kívül 15430 vak és 15987 hülye is van Magyarországon s összesen csak 9 intézet: 7 a siketnémák, 1 a vakok és 1 a hülyék számára, úgy, hogy ezeknek a szerencsétleneknek óriási száma még ma is állatias sorsnak néz elébe. Ez a jótékony egyesület, a melynek védnöke Vasary Kólos bibornok hercegprímás, elnöke pedig gróf Batthyány Gézá és Rakovszky István államszámszéki elnök, tárgkörű működést fejt ki a szerencsétlenek érdekében. Különösen három irányban működik. Felvilágosítást nyújt a szerencsétlenek szülőinek, segélyezi a szegényeket, s intézeteket és iskolákat létesít úgy a vagyonosabb szülők, valamint a szegényebbek számára is. Ez a kiválóan humanus egyesület a legnagyobb mérvű támogatást érdemli meg s mert a tagsági díjak oly csekélyek, hogy p. o. a rendes tagok évi 1 frtot, a az alapító tagok pedig egyszersmindenkorra 25 frtot fizetnek, a miknek fejében az egyesület „Kalauz” című hivatalos havi közlönyét is kapják, lehetővé teszi, hogy még a legszegényebb sorsban lévők is hozzájárulhassanak a szerencsétlenek megmentésére irányuló magaslatos emberbaráti munkához. Ajánljuk ezt a nemes célú egyesület olvasó-közönségünk figyelmébe s egyúttal felhívjuk a figyelmet arra, hogy az egyesület titkári hivatala, mely Budapesten VIII. ker. Sándor-utca 38. sz. alatt van, felvilágosítást nyújt a siketnémák, vakok vagy hülyék érdekében hozzatüntetett minden kérdésre.

Pályázat. A m. kir. posta és távirtdánál betöltendő 108 posta- és távirtda-gyakornokjelölti állásra pályázatot nyit a miniszter. Pályázhatnak ezen állásokra az 1883. évi I. tc. 14. §. alapján mindazok, kik középiskolát vagy ezzel egyenrangú más tanintézetet — érettségi vizsgával — sikeresen végeztek. 18-dik életévüket betöltötték s magyar állampolgárok. Ezen feltételeken kívül a pályázók községi erkölcsi bizonyítvánnyal fedhetetlen előéletüket, közhatalóság orvosi bizonyítvánnyal pedig ép és egészséges, alkalmas voltukat tartoznak igazolni. A pályázat alá boesáttott állásokat a kerületi posta és táv. igazgatóságok fogják betölteni, számszerint minden igazgatóság tizenkettőt. A sajátkezűleg irt és születési, orvosi, erkölcsi és iskolai bizonyítványokkal felszerelt kérvények a már közszolgálatban állók által előljáróságuk, a közszolgálatban nem lévők által pedig az illető szolgabíró vagy polgármester útján f. évi július hó 31-ig a szerint, a hol a pályázók alkalmazást ohajtanak nyerni, a budapesti, kassai, kolozsvári, nagyvárad, pécsi, pozsonyi, soproni, temesvári vagy zágrábi posta- és táv. igazgatóságokhoz nyújtandók be. A felfogadott posta- és táv. gyakornokjelöltek eskü helyett ezt pótló fogadalmat tesznek, egy (1) frt napidíjban részesítetnek.

A pomádé. Pisti ur, aki gavaller és jeles növendéke a kisedóvódnak, a nagyok távollétében szeretet körülményeket a házban. Kihuzza az éjjeli szekrények fiókjait, beleszagol az üvegekbe, a melyeket a szekrény tetejéről szed le, némely tégelyekből zsirt ken az arcára, amelyet aztán gondosan behint rizssporral a mama skatulyájából, körmeit fogpasztával dörzsöli fényesre s ezenközben néha tájékozatlansága miatt olyan kalamitásokba keveredik, amikből kibontakozni bajos.

Ma reggel föltett kalappal ment be az anyjához. A mama rászóított:

- Pisti, vedd le a kalapodat.
- Nem lehet, mamám.
- Miért?

Pisti ur kissé eltért a tárgytól és egy üvegre mutatott az ablak párkányán.

- Mi van abban, pomádé?
- Nem, enyv.
- Ugy? . . .

— No most már vedd le a kalapodat.

— Nem lehet. Abból az üvegből vettem pomádét, hogy megkenjem a hajam s azóta nem akar lejönni a fejemről a kalap.

A Pisti ur fején, mikor e sorokat írjuk, már a második rud szappan dolgozik, de azért még mindig ragad rajta a pomádé.

Közgazdaság.

Tapasztalatok a dohánytermelés körül.

Gazdáink panaszkodnak a dohánygyedáruság ellen s azt olyan valaminek tüntetik fel, mely hazai dohánytermelésünknek hátrazordítója, mert kizárja a szabad versenyt s mert a bevált hivatalok nem korrekt eljárása a jobb minőségű dohány előállítására való törekvésnek akadályát képezi.

Hogy e panaszból az igazságot illetőleg mennyi irandó az állam javára s mennyi a termelőjére, azt egy dohány-nagytermelő, — ki a dohánykezelése körül eleget tesz mind ama kívánalomnak, melyet részint a törvény, részint csak a szokás állított fel, a ki nem kímélve áldozatot, munkát és fáradságot, a dohánytermelés körül igazi szakértelemmel járt el, — legjobban tudja megítélni, de hozzászólhat e kérdéshez még a laikus közönségnek az a része is, melynek módjában állott a németországi nagyobb városok dohányiparából kikerült hangzatos elnevezésű szivarok bodor füstje s illata és ami közönségesebb szivaraink között összehasonlítást tenni.

Tagadhatlan, hogy a német szivarok tetszhetőség, külszin, alak, kiállítás stb. tekintetében a mieinket föltümulják, de izleljük csak meg ezeket, észrevesszük azt az óriási különbséget, mely azok és ami hasonló szivarjaink között létezik. A német szivar élvezésénél cikória, répa s egyéb növénylevelek penetráns illata üti meg orrunkat, a magyarnál ezt nem tapasztaljuk. Ime a dohánymonopolium hatása. A közönségnek nem haragudni, de örvideni kell azon, hogy az állam a dohánytermelését korlátok közé szorítja (csak azon nem örülhet, s ha a bécsi szivar jobb a magyarnál Szerk.) s ha hébe-korba elő is fordulnak a dohánybeváltó hivatal közegei részéről kisebb szabálytalanságok, e miatt elítélni az egész intézményt nem lehet.

Meg van a monopoliumnak a maga nagy előnye úgy a termelőre, mint a fogyasztóra nézve. Talál a termelő az államban biztos vevőt terményére s jó vevőt is, mert az állam a jó minőségű áruért a megfelelő árat megadja, s talál a fogyasztó a kikészített áruban élvezhető, jól égő s kellemes zamatú anyagot. S ha termelőink még több súlyt helyeznének a termelés tényezőire, úgy ennek gyümölcse sem maradhat el.

Legnagyobb hiba termelőinknél már az, hogy nem választják meg jól a fajtát, a mely viszonyainknak megfelelő lenne, vagy ha meg is választják, nélkülözik a termelés terén azt a körültekintést, mely egy a termelésnél nagyobb precizitást követelő terménynél elkerülhetetlenül szükséges.

A fajta megválasztásánál vagy egy okszerűen s gondosan végrehajtott kísérlet eredménye lehet döntő, vagy pedig a dohányjövendeki igazgatóság utmutatása. A ki a két mód közül bármelyikét választotta is, kárt még nem vallott.

Egy másik szintén jelentékeny hiba az, hogy a dohányt nem helyezik jól el a vetés forgóban. Sokan az u. n. „dohányos kert” szót úgy értelmezik, hogy az egyébre, mint dohánytermelésre nem is használható, ültetik tehát több évi egymásutánban is a dohányt egy és ugyanazon helyen. Mi sem természetesebb, mint az, hogy ily eljárás mellett csekély mennyiség és silány minőség lesz az eredmény, mert a talaj teljesen ki lesz zsarolva.

Trágyázott takarmány vagy fekete illetve zöld ugar után legjobban díszlik a dohány, míg gabonaneműek után csak sínylődik.

A trágyázás kérdése a legfogósabb. A mily jó eredménnyel járhat annak helyes és okszerű keresztülvitele, ép oly károkat szenvedhet a gazda akkor, ha azt csak felületesen hajtja végre. A dohány fejlődéséhez sok tápanyagot igényel, igazolja ezt azon tapasztalat, hogy erdőirtásokban, a hol meg van a talajnak u. n. ősi ereje, a legszebben díszlik s a talajt igen kimeríti.

A tapasztalat azt is mutatja, hogy dohánytermelésnél úgy az istálló-trágya, mint a mesterséges trágya ügyszólván nélkülözhetetlen, mert a minőségre gyakorol előnyös befolyást.

Az istállótrágya a mennyiséget feltétlenül növeli, de a minőség rovására; a mesterséges trágyák közül egynemelyik a mennyiséget növeli s a minőségnek sem árt, más a mennyiséget emeli, de a minőséget rontja, s végre olyan is van, a mely többnyire hatástalan.

Ha istállótrágyát használunk, akkor azt az előveteményeknek adjuk, hogy mire a dohány a talajba jó, akkor a trágya egyenletesen elkeveredjen s jól elkorhadjon. Ha kénytelenek vagyunk közvetlen a dohány alá trágyázni, akkor az istállótrágyák közül a szarvasmarha trágyát használunk és pedig olyant, mely jól érett s jól van kezelve. Igaz ugyan, hogy a minőség általa nem javul, de a mennyiség nagyon s másrészt a minőség rosszabulása sem őlt oly nagy mérvet, a levél szépen színezett, pirosasbarna, vékony, simulékony, elég rugalmas s égő képessége is elég jó, klórtartalma nem túl magas. A juhtrágya feltétlenül mellőzendő, mert a dohány levele feketésbarna színű lesz, vastag, kemény, hólyagos, rozszul égő s bűdös.

A mesterséges trágyák közül több kísérlet tetetett már a chilisalétrommal, kénsvavas ammóniakkal, szuperfoszfáttal, Thomassalakkal és a kálitrágyakkal.

A nitrogén és foszfortrágyák a mennyiséget emelték, a káli hatástalan maradt. A nitrogén trágyák közül a chilisalétrom a minőségnek sem ártott, ellenben a kénsvavas ammón igen. A foszfortrágyák közül a szuperfoszfát határozottan előnyösebb a Thomassalakkal, mert a mennyiséget nagyon emeli s a minőségre sem káros.

A Thomassalak sokkal kevesebbszer eredményezett többletet, mint a szuperfoszfát, s e mellett a költséget sem fedezte.

A káli trágyák alkalmazása különösen messzes talajon indokolt. A műtrágyák alkalmazásánál korai plántázás ajánlatos, mert a dohány erősebben fejlődik s esetleg később érhet. J. A.

***** CSARNOK. *****

Strassburg.

Az a „másfél torony”, mint a hogy a strassburgi dómot egyik csonkatornya miatt nevezik, mintegy csalogatólag hív, hogy menjünk fel a tetejére, hogy nezzünk szét a Rajna folyó száz ágára, mely messze a város felett és alatt sokfelé oszlik, s egyedül Strassburgnál lehet rajta

átkelni. A csigalépcső a torony bensejében vezet ugyan, de mindenfelől szabad kilátás nyílik a városra; mert nem falak, hanem nyulánk karszó oszlopok, megkövült indák, tekerőző kőfolyondárok zárnak el csupán a külvilágtól; melyeken éppen úgy át lehet látni, mintha csak valami óriási kalitkában volnánk. De ennek tulajdonítom, hogy csakhamar elfogott a szédelés s csak behunytt szemmel voltam képes feljutni a végtelennek látszó lépcsőn.

Fent a csonkatorony tetején nagy meglepetésemre csinos virágos kert fogadott, melyet a tűzország ültetett hosszú magános perceiben a fellegek között. Vize bőven van, mert szivattyú segítségével nyomják fel, csak földet kellett oda felcipelni az egekbe. Tere is van elég, mert a két tornyot összekötő fensíkon akár szénás-szekérrel is letne megfordulni.

Ez a torony nagy szerepet játszott a francia-porosz háborúban. A poroszok minden áron kímélni akarták a német építészeti ezen egyik legregebb gyöngyét; de a torony nem tartotta meg a sealegességet. Mert nem csupán ahítatra intette a szorongatottakat, hanem granit lombjai között francia kémszemeknek engedett tanyát. Míg nem az ostromló poroszok egynéhány jól irányzott kartácslövessel szétbontották őket. Még a torony csücskén terpeszkedő francia sas is megdőbült tőle, mintegy vezeklésül, hogy a mult századbeli francia forradalom ostoba őrvongásában kereszt helyett egy óriási, plébából készült jakobinus sapkát helyezett a torony csücskére.

Fent aztan fenséges kilátás nyílik a városra. Rípaos, ragyás veresbarna háztetők terülnek el szerte széjjel, inkább köhalmaz, mint rendesen épített városnak látszik onnan a fellegekből, s nagyon emlékeztet az olasz városok rendetlen háztetőire. S csak a vékony veres pléhkémények sűrű bozótjából lehet következtetni, hogy Franciaországban vagyunk; azaz voltak, mikor emelkedtek a kéményeket felállították. Némely tetőről idillikus falusi kép tárul elénk. Vékony, hosszalábú golya tanyáz ott, mely a Rajna folytonos áradatai miatt dús taplálékra tesz szert a vidék mocsaraiban. Azelőtt még gyakoribb volt a golya, mint most; de — mint a strassburgi nagy búsan mondja — az annekszió óta a golya is megunta a német hatalmat és visszaköltözött a kék-fehér-veres francia lobogó alá; csak egy kettő maradt meg ott még hiraondónak.

Távolról, buja pázsittal benőve, látjuk Strassburg vértetét, sáncait, redutjait, melyek a várost Németország legelső erődjévé emlík. Javarszét még a franciák építették, de ez nem volt elég, a németek 14 új erődöt emeltek határaitban, oly messzire a várostól, hogy ezek miatt most ellenséges golyó Strassburgot nem érheti többé! A németek, kik mint mindeben, úgy ebben is pontosak, kiszámították, hogy 1870-ben hat heti ostrom alatt 193.000 ágyulövest tettek a városra és 480 hazat teljesen szétromboltak, míg nem a francia-várparancsnok, Urich tábornok, egy vasuti teherkocsiban aláírta Németország egyik legszebb hadi tényét, Strassburg kapitulációját. Tizenhetezer fogoly és 120 ágyu esett a németek birtokába. Akkor a tűzérési anyag tehát, minővel az előtt soha senki sem hadikozott.

Strassburg lakosai mint említők francia érzelműek, meg a német nevék is; s habár az után ritkább is a francia szó, a templomban franciául ejtik ki a papok a latin szót, s az arisztokracia, a patriciusok csaknem kizárólag franciák. Most már jobbára visszavoulnak a közéletből, de még a 80-as évek második feléig anyai oppozíciót fejtettek ki — a különben jó részt német nevű benszülött polgárok — hogy a német kormány feloszlatta a városi képviselő testületet és 12 évig hagyta őket minden jog nélkül. Most a francia elem azzal boszulta meg magát, hogy a legszajásabb szociáldemokratát választotta képviselőnek a berlini parlamentbe.

Még a papnövelde látogattam meg, hol jul. 3-án még javában folytak az előadások. Dr. Müller Jenő fiatal dogmatika-tanár volt szives kalauzom, ki megmutatta a többi közt, a maig is látható s porosz kartácsok által szétrombolt szeminárium lépcsőház vasrácszatát. A papnövelde könyvtárában kedves ismerősökre, Roskoványi püspök Monumentáira akadtam. S Müller ciceronem szemeiben rögtön 50%-al emelkedtem, mihelyt megtudta, hogy e vaskos kötetek szerzője az én püspököm volt, s hogy ő volt, aki felszenelt. Roskoványi Agoston ugyanis Räss püspökkel, Strassburg egykori nagynevű író-főpásztorával élénk levelezésben állott, s e levelek még most is láthatók az egyházmegyei könyvtárban Nyitraán. Délben a rektor szives meghívása folytán ebédem voltam a papnöveldeben. Az igazgató

francia, s jöllehet kanonok, egy veres cénaszál sincsen a ruháján, úgy hogy engem ott is, meg Párisban is, piros cingulusom miatt legalább is holmi római praelatusnak néznek. — Az ebédnél a növendékek együtt étkeznek az előjárókkal, s egyik növendék az egész ebéd tartama alatt fenhanganon egy részletet olvasott fel német és francia nyelven az egyháztörténelemből, úgy hogy az egész ebéd alatt egy szót sem szabad beszélni senkinek, még az előjáróknak sem. Szombati nap levén, bőjt ebéd volt, s midőn ez iránt kérdést intéztem, azt válaszolták, hogy Sz. Péter-Pál napja még régi francia törvények szerint következő vasárnapra levén áthelyezve, vigiliai bőjtjét is áthelyezik. A felszoigalást az asztalnál szintén a növendékek végzik és pedig úgy az előjárók asztalánál, mint társaiknál. A növendékek száma 260, mert a strassburgi egyházmegye egyike Németország legnagyobb egyházmegyéinek. A növendékek ellátásért fizetnek és csak az utolsó, ötödik évben — ugynevezett gyakorlati évben, minő nálunk is volt II. József idejében — vannak ingyen.

A d. u. órákban meglátogatjuk még az egyetemi könyvtárt, mely az 1870-ki ostrom alatt teljesen elpusztult, de a németek vetelkedtek a város adományait által kárpótolni, úgy, hogy ez most a berlini és müncheni mellett a legnagyobb egész Németországban, s 750,000 kötetet számlál. A könyvtár nyolc apró emeletből áll, melyek a föld alá is nyulnak és sajátságos — strassburgi találmány — vaspolcai lehetővé teszik, hogy egy pole sohasem lesz teli. Különösen feltűnt, hogy a francia-porosz háború története oly bőven van képviselve, hogy nemcsak minden európai és amerikai erre vonatkozó munka van itt jelen, hanem afrikai sőt kelet-ázsiai könyvek és képes folyóiratok is láthatók itt, az ő hiányos, bizarr illusztrációikkal. Míg a párisi Bibliothèque National — mint mondják — e háborúra vonatkozó csupán francia munkákat foglal magában.

Jele, hogy a franciák ne sokat foglalkozzanak a revanche eszméjével, mert a németek megint megverik őket; mert ismeretkörüik jóval tágasabb a franciáknál.

Delután egy monstre-koncert volt hirdelve falragaszokon, felkerestem tehát az Arangerie-nek nevezett parkot, mely egész a város legszélén van. Gyönyörű sötány, festői virágágyak, s izmos narancsfák terülnek el hosszú sorokban, meg rakva gyümölcsessel, akárcsak Arco-Rivában. Persze hideg időben ezeket is betakarítják, s bepólyázzák, mint a gyenge gyermekeket. A gyönyörű arnyas park igazi paradicsom, s csak ha a lombok résén áttekintesz, ott látod a rézkigyókat, a csillogó Krupp-ágyúkat, a mint nyújtózkodnak a sánc pázsitos lejtőjén, úgy, hogy a szemlélő nyomban felrezen idilli ábrándjaiból.

A koncert csakugyan monstre-hangverseny volt. Strassburg és környéke mind a 14 ezrednek zenekarai voltak működésben, több mint 400 ember. Alig volt háromszor annyi hallgatója, mint a muzsikusa. A közönség mind német, mert a francia hazafiságból távol tartja magát az

ilyenektől. A hallgató közönség között is feltűnő sok a katonatiszt. Egy öreg egyetemi tanár, aki veletlenül az asztalhoz került, azután magyarázza, hogy ezek a kék ruhás, ezüst-zsinóros fiatalok a szomszéd asztalnál huszártisztek. Egészséges piros arcuk szebb volt, mint az egyenruhájuk. A zsinórzat nagyon hasonlított a Bende püspök úr huszáráéhoz, csak hogy ez persze generális lehetett volna köztök.

A mint a programmból láttam, az eljátszott dalok szövege jobbára a Rajna vizére vonatkozott. A porosz is okos ember, vizet muzsikál és sört iszik.

Úgy 9 óra felé a mosolygó ég összehúzta szemöldökét s hosszantartó dörömböléssel kísérte az óriási zenekar akkordjait. Siettem a fizetéssel és kerekelt oldottam, s még éppen jókor, mert vagy öt perc múlva egy barátságos felhőszakadás véget vetett az egész muzsikának. X.

Telefon.

Cz. T-n. Kivánsága szerint elküldtem, de, mint látja, a mai napig se méltatták garmondra. Miért nem volt a héten szerencsénk?

B. Cs-a. A jövő számban. Amit az „egész völgy“ szándékáról ír, előre köszönöm.



Jó házból való leány,
ki írni, számolni jól tud,
egy fűszerüzletbe tanulónak felvétetik.

Cím a kiadóhivatalban.



Egy 40 éves földmivelő,
a ki tótul teljesen s németül és magyarul némi-
leg beszél, a gazdasághoz gyakorlatilag jól ért,
ispáni, esetleg béresgazdai
állást keres,

de csakis keresztény uraságnál.

Szíves megkeresések „Földmivelő“ címen e lap kiadóhivatalába kéretnek.



Ház-bérbeadás.

Nyitra városában Káptalan-utca 3-ik szám alatt fekvő káptalani bérház 7 lakosztályal és holthelyiségekkel egészben, esetleg a lakosztályok egyenkint 1898. január 1-jétől kezdődőleg bérbeadatnak.

Közelebbi felvilágosításokat nyújt az alulírott praefectus.

Malatinszky József,

kanonok, Vár-tér 1. szám.



A nyitrai székesegyházi káptalan adományozásához tartozó nehaj **Porubszky György** nyitrai kanonok **zsolnai árvaházra** tett alapítványában egy hely üresedésbe jött.

Az ezen alapítvány élvezetét elnyerni ohaj-tók keresztlevéllel, himlőoltási és orvosi bizonyítványával felszerelt kérvényüket

f. évi augusztus hó 15-ig

tartoznak a nyitrai káptalanhoz beküldeni.

A nyitrai káptalan.

A nyitrai székesegyházi káptalan adományozásához tartozó nehaj **Bartakovics Béla** egri érsek családi alapítványában a nagy-szombati szt. Orsolya szűzről nevezett apáca-zárdában mint tan- és nevelő-intézetben, az **alapító rokonságából** leszármazó leányok számára több hely üresedésbe jött.

Az ezen alapítvány élvezetét elnyerni ohaj-tók keresztlevéllel, leszármazási és himlőoltási bizonyítványával felszerelt kérvényüket

f. évi augusztus hó 15-ig

tartoznak a nyitrai káptalanhoz benyújtani.

A nyitrai káptalan.



2-szeres és 3-szoros termékek

csakis mesterségesen szárított

mütrágyával

érhetők el

Hungária mütrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság **Budapesten.**

Herényi Gotthard Sándor és Rovara Frigyes művét érdeklődőknek ingyen és bérmentve küldjük meg.